

Missmatch på arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden och utbildningssystemet går inte i takt. Arbetsgivarna har svårt att få tag i utbildad arbetskraft, medan ungdomarna har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Vårt lands mismatch anses vara den största inom OECD. Varför har det blivit så?

Kommunerna har ansvar för att erbjuda ungdomar grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet. Men vilka gymnasieutbildningar som erbjuds, ska enligt skollagen, anpassas så långt möjligt till ungdomarnas egna önskemål. Det är alltså ungdomarnas val som styr inriktning och dimensionering av gymnasieskolan, dvs tillskottet av nyutbildad arbetskraft på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningen kan i någon mån väga upp ungdomarnas "bortval" inom ex teknik, vård, industri och transport men volymen är helt otillräcklig och avser endast utbildningar på gymnasial nivå.

Det är ett stort ansvar som läggs på ungdomarna. Frågan är vilket stöd de får från vuxenvärlden, för att göra detta viktiga val? Viktigt för deras egen framtid, men även viktigt för arbetsmarknaden och samhället i stort. Avgörande för att samhället ska få in skattemedel till den välfärd vi vant oss vid.

För att kunna göra detta val bör man ha en hyfsad kunskap om arbetsmarknaden, vilken tenderar att bli alltmer komplicerad och allt svårare att överblicka. Nya yrken kommer till, andra dör ut. Yrkeskraven förändras snabbt, blir alltmer specialiserade. Yrkenas innehåll är ofta osynliga för gemene man. Det är inte så lätt att inse vilka yrkesområden man passar för och kan trivas med.

Samtidigt har studie- och yrkesvägledningen under en lång följd av år tappat innehåll och status. Verksamheten är lågt prioriterad och information om yrken, studievägar och framtidsutsikter har i stor utsträckning ersatts av andra databaserade informationskällor. Detta, när vilshenheten och valet tycks vara svårare än någonsin. Ungdomarna möter arbetsmarknadens inriktning och krav först i och med att de ska söka sitt första arbete.

Hade eleverna fått kontinuerlig yrkesvägledning under hela skoltiden, där arbetsmarknad, yrkesval och yrkeskrav bäddas in i undervisningen, så hade det framtida yrkesvalet sannolikt fallit sig mer naturligt och obalansen på arbetsmarknaden blivit mindre. Vi anser att ungdomar behöver, utöver föräldrarnas engagemang, ett professionellt stöd för att komma fram till ett medvetet yrkesval. Ett val som bygger på ungdomens egna styrkor och intressen, kombinerat med insikten om arbetsmarknadens krav och rekryteringsbehov. Vuxenvärlden måste ta ett större ansvar för att styra ungdomarna mot utbildningar, som efterfrågas på arbetsmarknaden.

För Fjärde Tankesmedjan

Gunnar Mångsbro Greta Karlsson